

LESINSTRUCTIE

nationale
wetenschaps
agenda

Wetenschap: je komt het overal om je heen tegen. Wetenschap werkt, voor onze maatschappij, voor iedereen. Oók voor kinderen. Kidsweek in de Klas ontwikkelt in samenwerking met de Nationale Wetenschapsagenda (NWA) maandelijks een lespakket voor het primair onderwijs dat vanuit een thema de kern- en tussen-doelen voor wetenschap en techniek aanleert en inoefent. Dit pakket wordt éénmalig uitgebreid met een lespakket voor het voortgezet onderwijs.

Dit lespakket gaat over **seksuele vorming**.

De richtlijn seksuele vorming is gebaseerd op de internationale standaard voor seksuele vorming (World Health Organisation, Regional Office for Europe & BZgA) en vertaald naar de Nederlandse situatie. Het doel van een doorlopende leerlijn is dat er op een structurele manier seksuele vorming gegeven wordt. In de Richtlijn seksuele vorming zijn voor verschillende leeftijdsfasen (0-18 jaar) doelen voor seksuele vorming op het niveau van: kennis, attitude en vaardigheden onderscheiden. De volgende hoofdthema's van complete seksuele vorming zijn hierin uitgewerkt:

1. Lichamelijke ontwikkeling en zelfbeeld
2. Voortplanting
3. Relatievorming en seksuele diversiteit
4. (Online) seksueel gedrag en seksuele weerbaarheid
5. Veilige seks

De les seksuele vorming draagt bij aan thema 3:
Relatievorming en seksuele diversiteit.

Meer weten over seksuele vorming? SLO heeft een leerplan uitgewerkt: <https://seksuelevorming.nl/wp-content/uploads/2021/10/seksualiteit-en-seksuele-diversiteit-in-de-kerndoelen-1.pdf>

Primair:

Kerdoel 43. De leerling leert over overeenkomsten, verschillen en veranderingen in cultuur en levensbeschouwing in Nederland, leert eigen en andermans leefwijze daarmee in verband te brengen, leert de betekenis voor de samenleving te zien van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen, en leert respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

Sluit ook aan bij de volgende kerndoelen:

34. De leerling leert hoofdzaken te begrijpen van bouw en functie van het menselijk lichaam, verbanden te leggen met het bevorderen van lichamelijke en psychische gezondheid, en daarin een eigen verantwoordelijkheid te nemen.

35. De leerling leert over zorg en leert zorgen voor zichzelf, anderen en zijn omgeving, en hoe hij de veiligheid van zichzelf en anderen in verschillende leefsituaties (wonen, leren, werken, uitgaan, verkeer) positief kan beïnvloeden.

36. De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan.

Lesdoelen:

Aan het eind van de les weten de leerlingen dat:

- wat seks en seksueel is verschilt voor verschillende mensen;
- wat je fijn, spannend of onprettig kan vinden verschilt voor verschillende mensen;
- seks je veel verschillende fijne gevoelens kan geven;
- wat je aantrekkelijk vindt verschilt voor verschillende mensen;
- je seksuele voorkeuren grotendeels vastliggen;
- er veel verschillende seksuele voorkeuren bestaan;
- iedereen periodes onzeker is over het eigen lichaam, zeker als het lichaam in de puberteit verandert;
- je geboren kunt worden als jongen, meisje of interseks persoon;
- je genderidentiteit ook af kan wijken van je aangeboren sekse.

Slide 1 t/m 3: Zet voor de start van de les het liedje “**Let’s talk about sex, baby**” aan. Bespreek met de leerlingen dat ze een les krijgen over seksuele vorming. Voor het behandelen van de onderwerpen seksualiteit en seksuele diversiteit moet er een veilig klimaat heersen, waarin iedereen zich welkom voelt en zich veilig voelt om gevoelens en gedachten te uiten. Sta samen met de leerlingen stil bij wat het betekent om respectvol met elkaar om te gaan en rekening te houden met een ander. Maak hier samen afspraken over.

Introductie van de les- en leerdoelen

Slide 4 t/m 6: Vraag de leerlingen wat zij willen weten over seksualiteit en diversiteit. Laat hen de vragen op een kladblaadje of post-it schrijven. De leerlingen plakken de vragen op een vragenmuur. Bespreek vervolgens de lesdoelen met de leerlingen.

Slide 8 en 9: Speel het filmpje “5 vragen aan een sekswetenschapper” af. Dit filmpje duurt circa 3 minuten. De leerlingen mogen op het werkblad de mindmap invullen. Voldoende tijd? Laat leerlingen dan eerst in duo’s bespreken wat ze verwachten dat deze persoon gaat vertellen.

[Bruggetje: In het filmpje had de sekswetenschapper het over penetratie en klaarkomen. Maar er zijn natuurlijk veel meer vormen van seksueel contact. Wat vinden de leerlingen seksueel? En wat niet?]

Slide 10: Je kunt op verschillende manieren fysiek contact hebben met iemand anders. Sommige manieren zijn seksueler dan andere manieren. Draai aan het rad en laat de leerlingen de verschillende manieren van aanraken ordenen. Benoem als docent dat de volgorde en wat je wel of niet seksueel vindt van persoon tot persoon kan verschillen. In sommige families geven ouders of grootouders hun kind bijvoorbeeld een kus op de mond, in andere gezinnen is dit niet gebruikelijk. Laat de leerlingen voor zichzelf bedenken welke vormen van aanraken hen fijn lijken. Zijn er ook dingen die hen spannend lijken, of misschien wel weerzinwekkend? Dat mag allemaal! En dat kan ook veranderen naarmate je lichaam verandert of je zelf ouder wordt. Vind je iets niet fijn, of niet niet meer fijn, of nog niet fijn? Dat kun je gewoon zeggen! “Hee, dit vind ik toch niet / niet meer / nog niet oké.”

[Deze werkvorm draait expliciet niet om ‘goed en fout’. En ook niet om ‘dit heb ik al eens gedaan’ of niet. Leerlingen leren de vormen van fysiek contact ordenen en daarmee worden de woorden en handelingen meer bespreekbaar.]

[Bruggetje: Niet alles is altijd even fijn. En een aai van je moeder is ook anders dan een aai van iemand van je eigen leeftijd. Hoe iets voelt, of het fijn of spannend is en of het je opwindt hangt ook van af van of je die ander seksueel aantrekkelijk vindt!]

KERN 2: WAT VIND JE AANTREKKELIJK?

Slide 12 en 13: De leerlingen geven op hun werkblad aan wat zij aantrekkelijk vinden. Herinner de leerlingen aan de afspraken die aan het begin van de les zijn gemaakt. In deze les mag je open en eerlijk zeggen wat je vindt, denkt en voelt, zonder anderen te kwetsen of beledigen. Anderen vinden, denken en voelen zich soms hetzelfde en soms juist anders dan jij, en dat is oké. Vertel dat seksuele voorkeuren voor een groot deel aangeboren zijn en tijdens de vroege kindertijd vorm krijgen.

Slide 14 en 15: Vraag of de leerlingen weten wat LHBTIQA+ betekent. Noteer de letters op het bord of flap-over, zodat je de input van de leerlingen erbij kunt zetten. Bekijk met de leerlingen waar welke letter voor staat en waarom het belangrijk is dat deze 'hokjes' er zijn.

Slide 16 en 17: Speel het filmpje "5 vragen aan een biseksueel persoon" af. Dit filmpje duurt circa 4 minuten. Voldoende tijd? Laat leerlingen dan eerst in duo's bespreken wat ze verwachten dat deze persoon gaat vertellen.

[Bruggetje: In het filmpje had deze jongere het over biseksualiteit. Ze noemde ook dat ze eerder in een heteroseksuele relatie zat. Weten de leerlingen wat biseksualiteit, heteroseksualiteit en homoseksualiteit inhoudt? En zijn er nog meer vormen van seksualiteit?]

Slide 18 en 19: De leerlingen vullen de tabel op het werkblad over de verschillende seksuele voorkeuren in. Bespreek daarna met de leerlingen wat welke seksuele voorkeur betekent door op de hotspots te klikken. Bespreek daarna met de leerlingen wat ze ervan vinden dat sommige mensen bang zijn om voor hun seksualiteit uit te komen.

Antwoordmodel:

Aseksueel – geen sekse – geen

Heteroseksueel – één sekse – de andere sekse

Homoseksueel – één sekse – dezelfde sekse

Lesbisch – één sekse – dezelfde sekse, vrouw

Biseksueel – twee sekse – mannen en vrouwen

Panoseksueel – alle sekse – mannen, vrouwen, transpersonen, intersekse personen.

[Bruggetje: Er zijn heel veel verschillende seksuele voorkeuren. Wat vinden de leerlingen van deze verschillen? En is het volgens hen makkelijk om hier open over te zijn?]

KERN 3: HOE VOEL JIJ JE IN JE EIGEN LICHAAM?

Slide 21: Het bijzondere aan onzekerheid is dat vrijwel iedereen er periodes last van heeft. De dingen waar mensen onzeker over zijn, kunnen enorm verschillend zijn. Dit bespreek je met de leerlingen middels de opdracht 'over de lijn'. De leerlingen gaan allemaal aan een kant van het lokaal staan. Herkennen ze een onderwerp van onzekerheid? Dan steken ze over.

- Ik ben weleens onzeker over mijn uiterlijk.
- In ben weleens onzeker over mijn huid.
- Ik ben weleens onzeker over mijn gewicht.
- Ik ben weleens onzeker over mijn seksuele voorkeur.
- Ik ben weleens onzeker over mijn kapsel.
- Ik ben weleens onzeker over mijn geur.
- Ik ben weleens onzeker over mijn kleding.

[Bruggetje: Veel mensen zijn onder meer onzeker over hun eigen verschijningsvorm als man of vrouw. Kleed ik me wel mannelijk genoeg? Ben ik wel vrouwelijk genoeg? En vice versa. Dit heeft te maken met genderidentiteit.]

Slide 22 en 23: Bespreek met de leerlingen de begrippen sekse en gender. Leg uit dat de pubertijd het stadium is van de ontwikkeling van een seksueel zelfbeeld. Het is de periode waarin leerlingen gaan nadenken over zichzelf en hun toekomst. Ze vragen zich af: Wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik? Bij welke groepen hoor ik of wil ik horen? Waar kom ik vandaan? Jongeren zijn erg gevoelig voor beïnvloeding door leeftijdgenoten en anderen. Ze geven verdere vorm aan hun identiteit, relaties en seksualiteit in interactie met andere jongeren. Zodra hun identiteit enigszins stabiel geworden is, ontstaat ruimte voor tolerantie ten opzichte van andere identiteiten en leefstijlen (Hoeven, Sluijsmans, Van de Vorle & Van Heusden, 2014; Rutgers WPF, 2013).

Slide 24 en 25: Speel het filmpje "5 vragen aan een non-binair persoon" af. Dit filmpje duurt circa 4 minuten. Voldoende tijd? Laat leerlingen dan eerst in duo's bespreken wat ze verwachten dat deze persoon gaat vertellen.

Slide 26 t/m 29: De leerlingen leren over de verschillende aanspreekvormen voor de verschillende identiteiten. Leg uit waar de begrippen 'cis' en 'trans' vandaan komen. Wetenschappers denken dat je gender-identiteit aangeboren is. Wat denken de leerlingen zelf?

AFSLUITING

Slide 30 t/m 31: Bespreek samen met de leerlingen de leeropbrengsten. Bekijk ook de vooraf ingevulde vragen van de leerlingen. Zijn deze voldoende beantwoord? Zo niet, dan kunnen ze eventueel zelf verder op onderzoek uitgaan op de voorgestelde websites. Willen ze doorpraten over de besproken onderwerpen? Benoem dat ze altijd terecht kunnen bij een docent, mentor of vertrouwenspersoon.

VERWERKINGSOPDRACHT

Optioneel

Wil je je leerlingen graag na afloop van deze les zelf aan het werk zetten met een creatieve verwerkingsopdracht? Vraag hen dan een (digitale) collage te maken met beelden die volgens hen passen bij een van de drie thema's van deze les:

- Verschillende manieren van aanraken
- Verschillen in wat je wel of niet aantrekkelijk vindt
- Verschillende genderidentiteiten

Laat leerlingen zelf kiezen over welk thema ze een (digitale) collage maken, zodat ze voldoende vrijheid en veiligheid in deze opdracht ervaren.

